

Kız çocuklar okulda başarılı olmayı gelecekleri için daha çok önemsiyor

Aydın Doğan Vakfı ve Eğitim Reformu Girişimi'nin işbirliğiyle hazırlanan rapor, kız çocukların çok kilit bir beceri olan okuma becerilerinde oğlanlardan daha başarılı olduklarını, eğitime büyük önem verdiklerini ve bir işi başarma motivasyonlarının daha fazla olduğunu ortaya koydu.

Aydın Doğan Vakfı (ADV) ve Eğitim Reformu Girişimi'nin (ERG) işbirliğiyle hazırlanan "Okuma Becerilerinin Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Değerlendirilmesi: PISA 2018 Verileriyle Bir Analiz" başlıklı rapor 12 Nisan 2022, Salı günü düzenlenen etkinlikte kamuoyuna sunuldu. Öne çıkan rapor bulgularının paylaşıldığı etkinlikte 'Kalıpları Yıkarken' başlıklı bir de panel düzenlendi.

Lancaster Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Melis Cin, Özyeğin Üniversitesi Öğretim Üyesi Dr. Ali O. İlhan ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde araştırma görevlisi olan Ozancan Özdemir tarafından yürütülen Eğitim Reformu Girişimi ekibinden Kıdemli Politika Analisti Yeliz Düşkün ve Politika Analisti Özgenur Korlu'nun da katkıda bulunduğu araştırma sonucunda yayımlanan rapor, kız çocukların çok kilit bir beceri olan okuma becerilerinde oğlanlardan daha başarılı olduklarını, eğitime büyük önem verdiklerini ve yılmazlık özellikleri sergilediklerini PISA 2018 verileri eşliğinde gözler önüne serdi.

'Kalıpları Yıkarken' paneli düzenlendi

Aydın Doğan Vakfı Eğitim Müdürü Nilgün Yorgancılar Erekli'nin moderatörlüğünde gerçekleşen panelde kendi alanlarında başarılı olmuş kadınlar, öğrencilik yıllarında sahip oldukları motivasyonlarını, kariyerlerinde ilerlerken karşılaştıkları engel ve olumsuz kalıp yargılara rağmen nasıl devam ettirdiklerini paylaştılar.

Panele katılan Psikolog ve Yazar Prof. Dr. Ayşe Bilge Selçuk, "Yapabilirsin denmesi, kişide bu dış sesin olması çok önemli. Kız çocukların okuma becerileri, vazgeçmeme özellikleri ve hayatın içinde yer alma kararlılıkları çok yüksek. Ne zaman ki kız çocuklar "yapamazsın, beceremezsin, yeterli değilsin" gibi dış sesler duymaya başlıyor ve bu sesleri içselleştiriyor o zaman başarı, performans, hayat amaçları etkileniyor. Bu noktada çevrenin ne kadar önemli olduğunu görmeye

başlıyoruz. Kadınlar işgücünde erkeklere göre dezavantajlı durumdadır. Okuldan sonra ne olduğuna bakılması; toplumda davranışların, tutumların değişmesi için bu konular üzerine daha çok konuşulması gerekiyor” dedi.

Gazeteci ve Haber Spikeri Afşin Yurdakul da “Meraklı bir çocuktum. Soru sormaya yüreklendirildiğim bir aile ortamım vardı. Annem; kardeşim ve benimle her zaman göz hizasında konuşurdu. Eşitlik nedir ilk orada tattım diyebilirim; toplumsal cinsiyet eşitliği algımı da buna borçluyum. Kendi değerini toplum üzerinden biçmemek çok önemli diye düşünüyorum. Birçok yetenekle geliyorsunuz hayata, sizin kendi bakış açınız var, toplum size “yapamazsın, edemezsin” diyebilir ya da bunu ima edebilir. Bunlara kulak asmamak gerekiyor. Bir televizyoncu olarak ekranda da kadın-erkek temsil oranının çok önemli olduğunu düşünüyorum ve cinsiyet hassasiyetini gözetmeye çalışıyorum” dedi.

Aydın Doğan Vakfı Proje Ekibi Gönüllüsü Emine Yiğci hayatında kalıpları yıktığı anlar için şunları söyledi: “Trabzon’un küçük bir köyünde doğdum ve küçük bir dünyam vardı. İçimde hep okuma aşkı vardı. Çok korkuyordum, “yapamazsın” denmesi korkutucuydu, “ya yapamazsam” diye ister istemez korku oluyordu. Benim üzerime düşen çalışmaktı, çalıştım. O günden bu noktaya gelmek benim için mutluluk verici. Aydın Doğan Vakfı desteğini almak benim için çok önemli ve arandığımda da büyük mutluluk yaşadım” dedi.

Fetvacı: “Güçlü Kızlar, Güçlü Yarınlar’ diyerek kızlarımızı önyargılardan kurtarmaya çalışıyoruz”

Rapor sonuçlarının açıklandığı toplantıda konuşma yapan Aydın Doğan Vakfı Yürütme Kurulu Başkanı Candan Fetvacı, “Vakıf olarak 25 yılı aşkın zamandır yaptığımız çalışmalarla kız çocuklarının her alanda eşit temsilini, kendi hayatları üzerinde söz sahibi olmalarını, toplumda alınacak kararlara katılım sağlamalarını, istedikleri alanda eğitim görmelerini, hayalini kurdukları meslekleri seçmelerini, bilimin, sanatın, sporun özetle hayatın içinde olmalarını, hedeflerini gerçekleştirmelerini destekliyoruz. Gerçekleştirdiğimiz bütün bu çalışmaları ‘Güçlü Kızlar, Güçlü Yarınlar’ başlığıyla sürekli geliştirme ve derinleştirme gayretleri içindeyiz. Bugün açıkladığımız rapor, kız çocuklarının kendilerini en az oğlan çocuklar kadar rekabetçi gördüğünü, bir işi yapma konusunda motivasyonlarının yüksek olduğunu, sahip oldukları ‘yılmazlık’ özelliğinin başarılarını tetikleyici nitelik taşıdığını ortaya koyuyor. Tüm bu veriler, bugünden başlayarak iş dünyasında, sosyal hayatta daha fazla kadının yer alacağı ilk işaretleri... O nedenle bu araştırmanın ortaya koyduğu verileri çok değerli buluyor ve bize güzel bir gelecek müjdelediğine inanıyorum” dedi.

Eğitim Reformu Girişimi Direktörü Işık Tüzün de şöyle konuştu: “Bu araştırmanın önemli bir özelliği hem Türkiye’de hem de PISA’ya katılan diğer ülkelerde kız çocukların oğlan çocuklara göre daha başarılı oldukları bir alana, okuma alanına odaklanması. Okuma, işlevsel okuryazarlık becerileri, toplumsal yaşama ve karar alma süreçlerine katılım başta olmak üzere birçok hak ve yapabilirlik bakımından çok kritik bir alan. Her ne kadar okullulaşma gibi ilerleme kat edilen alanlar olsa da eğitim sistemini ve okulları tüm bileşenleriyle toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı, toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyici kılmak için yolumuz uzun ve bu yolda güvenilir bilgiye, yeni bakış açlarına ve metodolojilere, iş birliklerine ihtiyaç var. Bu araştırmayı ve iş birliğini bu açıdan da çok önemsiyoruz.”

Okuma Becerilerinin Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Değerlendirilmesi: PISA 2018 Verileriyle Bir Analiz” başlıklı rapordan öne çıkan veriler

PISA 2018 okuma becerilerinde kız çocuklar, oğlan çocuklardan daha önde

Araştırma kapsamında Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından gerçekleştirilen ve 15 yaşındaki öğrencilerin okuma, matematik ve fen alanlarındaki bilişsel becerilerini değerlendiren Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) 2018 verileri analiz edildi. Bulguların toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifiyle yorumlandığı rapor, toplumsal cinsiyete yönelik süregelen eşitsizliklere karşın, genel olarak Türkiye’de de kız çocukların ulusal ve uluslararası değerlendirmelerde oğlan çocukların gerisinde kalmadığını, belirli alanlarda onlardan daha yüksek başarı gösterdiklerini ortaya koydu.

OECD, okuma becerilerini, ‘bir kişinin amaçlarına ulaşmak, bilgi ve potansiyelini geliştirmek ve topluma etkin bir şekilde katılmak için metinleri anlama, kullanma, değerlendirme, yansıtma ve metinlerle etkileşim kurma’ yeteneği olarak tanımlıyor. PISA 2018’de Türkiye’de kızların okumadaki ortalama puanı (478) oğlanlarınkinden (453) 25 puan fazla.

Okuma becerisi olan kadın, babaya ya da eşe bağlı olmadan yaşamını devam ettirebiliyor

Lancaster Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Melis Cin, Özyeğin Üniversitesi Öğretim Üyesi Dr. Ali O. İlhan tarafından sunumu gerçekleştirilen “Okuma Becerilerinin Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Değerlendirilmesi: PISA 2018 Verileriyle Bir Analiz” başlıklı rapordan öne çıkan veriler şöyle:

Okuma becerilerinde, tüm ülkelerde kızlar oğlanlardan daha yüksek puan aldı. Okuma becerileri zayıf olan öğrenciler, okulu erken bırakma ve işsizlikle karşılaşma olasılıkları daha yüksek olduğu için risk grubunda değerlendiriliyor. Okuma becerilerinin geliştirilmesinin eleştirel düşünmeden matematik ve fen becerilerine, sosyal hizmetlere erişimden istihdama pek çok konuyla ilişkili olduğu

belirtiyor. Raporda, okuduğunu anlama ve eleştirel bir şekilde yorumlayabilme becerisinin kız çocuklar ve kadınlar için yaşamlarını baba, ağabey ya da eşe bağlı olmadan devam ettirebilme bakımından da önemli olduğu belirtildi.

Kız çocuklar okulda başarılı olmayı, gelecekları için daha çok önemsiyorlar. Rapora göre kız çocuklar, okulda başarılı olmayı, üniversiteye gitmek ve ileride iyi bir iş sahibi olmak için oğlanlara kıyasla daha önemli görüyor. Rapora göre bu, kızların daha fazla çalışmalarını ve oğlanlara kıyasla daha başarılı olmalarını açıklayan etkenlerden biri. Raporda, resmi istatistiklere göre kız çocukların eğitime erişimlerinin özellikle belirli kademelerde ve illerde hâlâ oğlan çocuklardan geride olduğunun da altı çizildi.

Kızlar zevk için okumaya daha fazla zaman ayırıyorlar. Rapora göre okuma becerilerinin gelişmesindeki en önemli unsurlarından biri, zevk için okuma alışkanlıklarının kazanılmış olması. Araştırma bulgularına göre zevk için okuma yapan kız çocukların oranı yüzde 86,8 ile oğlan çocuklardan (%65,7) oldukça yüksek. Raporda kızların zevk için daha fazla okuma yapmasının, kızlar ve oğlanlar arasındaki başarı farkının sebeplerinden biri olabileceği belirtildi.

Öğretmen davranışları önem taşıyor

Araştırmada öğretmenlerin davranışlarının başarıyla ilişkisi de incelendi, öğretmenlerin öğrencilerin okuma becerilerini teşvik etmesini ölçen değişkenin hem kızların hem de oğlanların okuma başarısıyla olumlu ilişki içinde olduğu ortaya çıktı. **Öğretmenlerin tüm öğrencilere eşit ve saygılı davrandığı ve çok kültürlülüğü desteklediği adil bir okul ikliminde öğrenim gören öğrencilerin, okuma puanlarının daha yüksek olduğu vurgulandı.** Araştırma, okuldaki ayrımcı atmosferin ise hem kız hem de oğlanların okuma başarısıyla olumsuz ilişki içinde olduğunu gösterdi.

Aydın Doğan Vakfı hakkında

Aydın Doğan Vakfı, Türkiye'nin kalkınmasına katkıda bulunmak için öncelikle eğitim konusunda olmak üzere, kültür-sanat, bilim gibi birçok alanda etki odaklı işler yoluyla toplumsal fayda yaratmak amacıyla faaliyetlerini 25 yılı aşkın zamandır sürdürüyor. Özellikle kız çocuklarının eğitimi için destek ve teşvikler sağlıyor, eğitimden işgücüne geçiş odaklı çalışmalarla genç kadınları güçlü bireyler olmaları yolunda teşvik ediyor, önlerinin açılması için çalışıyor. Bu amaçla 'Güçlü Kızlar Güçlü Yarınlar' çatısı altında çeşitli projeler üretiyor.

Kuruluş felsefesinde ekonominin yanı sıra sosyal ve kültürel kalkınmayı amaç edinmiş bir vakıf olarak; yaratıcılığı teşvik etmenin toplumun yaşam kalitesini yükselttiğine inanıyor ve her yıl kültür, sanat, bilim gibi farklı alanlarda, ulusal ve uluslararası platformlarda övgü kazanan kişi ve kurumları ödüllendirmek amacıyla kurucusu

adına Aydın Doğan Ödülü'nü veriyor. Düzenlediği Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Aydın Doğan Genç İletişimciler Yarışması ile medyanın gelecekteki liderlerini, Uluslararası Karikatür Yarışması ile sanatın ustalarını ödüllendiriyor.

Aydın Doğan Vakfı tüm bu faaliyetlerde kapsayıcılık, katılımcılık, sürdürülebilirlik prensiplerine uygun hareket ediyor, katkı sağladığı alanlarda öncü bir kuruluş olma anlayışı ile ortak değer ve fayda yaratmak için çalışıyor.

Eğitim Reformu Girişimi hakkında

Eğitim Reformu Girişimi (ERG), çocuğun ve toplumun gelişimi için eğitimde yapısal dönüşüme nitelikli veri, yapıcı diyalog ve farklı görüşlerden ortak akıl oluşturarak katkı yapan bağımsız ve kâr amacı gütmeyen bir girişimdir. Yapısal dönüşümün ana unsurları, eğitimde karar süreçlerinin veriye dayalı olması, paydaşların katılımıyla gerçekleşmesi, her çocuğun nitelikli eğitime erişiminin güvence altına alınmasıdır.

2003 yılında kurulan ERG, Türkiye'nin önde gelen kuruluşlarının bir arada desteklediği bir girişim olmasıyla Türkiye sivil toplumu için iyi bir örnek oluşturur. ERG çalışmalarını, Eğitim Gözlemevi ve Eğitim Laboratuvarı birimleriyle yürütür, Öğretmen Ağı'nın yürütücülüğünü üstlenir.

ERG, Anne Çocuk Eğitim Vakfı, Aydın Doğan Vakfı, Borusan Kocabıyık Vakfı, Elginkan Vakfı, ENKA Vakfı, İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul Kültür Üniversitesi, Kadir Has Vakfı, Mehmet Zorlu Vakfı, MV Holding, Sabancı Üniversitesi, Tekfen Vakfı, Türkiye Vodafone Vakfı, Vehbi Koç Vakfı ve Yapı Merkezi tarafından desteklenmektedir.

Rapor yazarları hakkında

Doç. Dr. Melis Cin: Lancaster Üniversitesi, sosyal adalet ve eğitim anabilim dalında öğretim üyesi olarak çalışıyor. Çalışmaları eğitimde toplumsal cinsiyet eşitliğine, eğitim ve uluslararası kalkınma arasındaki ilişkiye odaklanıyor. Barış eğitimi ve toplumsal cinsiyet alanında Birleşik Krallık Sanat ve Beşeri Araştırma Konseyi, İngiliz Akademisi ve Avrupa Birliği tarafından fonlanan çalışmalar yürütüyor.

Dr. Ali O. İlhan: Doktora derecesini 2013 yılında Washington State Üniversitesi'nden sosyoloji alanında aldı. 2014 yılından beri Özyeğin Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Endüstriyel Tasarım Bölümü'nde öğretim üyesi olarak çalışıyor; Tasarım, Teknoloji ve Toplum Yüksek Lisans ve Doktora Programları'nın eş direktörlüğünü yürütüyor. Etki analizi, tasarım sosyolojisi, yüksek öğrenim sosyolojisi, disiplinlerlik-interdisiplinerlik ilişkileri, nicel yöntemler ile bilim ve teknoloji çalışmaları başlıca ilgi alanlarıdır.

Ozancan Özdemir: ODTÜ İstatistik Bölümü'nden 2017 yılında lisans ve 2020 yılında yüksek lisans derecesini aldı. Aynı bölümde doktorasına devam ediyor. Güncel veri gazetesi VeriPie'in kurucularındandır.

**AYDIN
DOĞAN
VAKFI**

Yeliz Düşkün: Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden 2008 yılında mezun oldu. Sabancı Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi alanında yüksek lisans yaptı. ERG'de Kıdemli Politika Analisti olarak görev yapıyor.

Özgenur Korlu: Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler ve Ekonomi bölümlerinden 2016 yılında mezun oldu. Halen MEF Üniversitesi İşletme Bölümü'nde yüksek lisans yapıyor. ERG'de Politika Analisti olarak çalışıyor.

Raporun tamamına aşağıdaki linkten ulaşabilirsiniz:

<https://aydindoganvakfi.org.tr/guclu-kizlar-guclu-yarinlar/guclu-kizlar-guclu-farkindalik/arastirmalar/>

Bilgi için: Gizem Çimen / ÜNİTE Edelman (212) 272 93 13
gizem.cimen@unite.com.tr; www.unite.com.tr

Bilgi için: Berk Yurtsevenler / ÜNİTE Edelman (212) 272 93 13
berk.yurtsevenler@unite.com.tr; www.unite.com.tr